

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Litteras 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

ex eo Gregorius Pont. hic, quod Christus negando se dæmonium habere, tacite concesserit, se esse Samaritanum. Itaque ex eo prædictum pronuntiatum erunt Isola, Panorm. & Felin. hic. Simile est in l. Cum prætor 12, in pr. D. De iudic. ubi prætor, cum ex pluribus iudicibus datis sive delegatis unum revocasset, censetur alios confirmasse, ut scilicet illi in eadem causa procecerent.

2. Hæc tamen sententia accipienda est de rebus separatis; secus, si una alteri cohæreat, & accessorie veniat, nam in his unam negando, aliam affirmare non censetur: veluti si creditore re-

petente debitum suum, unâ cum eo quod interest, & reus neger debitum, non ideo censetur id quod interest esse confessus

Neque his repugnat textus in l. Si extraneus 6, D. De condit. causa dat. in l. Commodissimè 10, D. De lib. & posth. & in c. Susceptum 6, De rescriptis lib. 6, quibus locis casus omisus vel tacitus remanet in dispositione iuris communis; quia responderi Felin. hic, id verum esse, ubi casus omisus non fuit nominatus. At hic uterque casus expressè est nominatus, & subsecuta ad alterum responsio.

In Cap. Illud 11.

SUMMARIA.

1. Presumptio matrimonii an oriatur ex maris & femine cohabitatione.
2. In matrimonio sufficit solus consensus contrahentium
3. Matrimonia presumppta per Concil. Trid. sublata.

Hoc textu probatur matrimonium inter duos contractum ex longa cohabitatione & fama viciniae, quod scilicet vir mulierem tamquam uxorem suam domi foverit, item quod sese invicem coniuges in publico instrumento nominassent. Hæc omnia hic coniunguntur, quamvis se S. Pont. non funder in instrumento tamquam non controverso, neque sola habitatio maris & femine producit præsumptionem matrimonii hoc iure Canonico. Aliter enim de iure civili, per text. in l. In liberta 24, D. De ritu

nupt. quo hac in re tamquam spirituali non utimur. Nisi aliter constet de matrimonio, propter solemnitates matrimoniales adhibitas, vel alium modum, quo inter se uti coniuges matrimonium contraxerunt, can. Aliter xxx. q. 5. † Nam sufficit in contrahendo matrimonio solus consensus contrahentium, sive expressus sit, c. Cum apud 23, & c. Tua 25, inf. De sponsal. sive præsumptus, ex certis circumstantiis, ut his in textu.

Ubi rursus memiaisse oportet, hæc aliaque præsumpta matrimonia hodie per decretum Conc. Trid. esse sublata, quo matrimonium non consistit, nisi coram Parocho, vel alio Sacerdote ad hoc deputato, & duobus vel tribus testibus præsentibus, contractum probetur, ubi scilicet in parochia decretum hoc promulgatum est, Sess. 25, c. 1, De reform.

In Cap. Litteras 14.

SUMMARIA.

1. Presumptio una alteram elidit.
2. Nemo ex præsumptione condemnandus.
3. Quod tamen fallit in præsumptione juris.

EX hoc Cap. passim colligitur, quod una præsumptio alteram elidat, si illa vehementior sit. Nam hoc loco fratri, qui ab hæresi reversus ad fidem alterum suum fratrem detulerat nomine hæreseos, magis creditur, quam cum postea eum innocentem iurciurando suo affirmasset; quia prior illa delatio fratris nitetur zelo orthodoxæ religionis, quo ducebatur ratione suæ conversionis, ut ita cura haberetur conver-

tendi fratrem suum. Itaque, non obstante contrariâ affirmatione, magis priori dicto fratris statur, quam posteriori.

Alterum ex eodem textu nota, quod nemo ex suspitione licet vehementi condemnari debeat. Idem probat text. in l. Absentem 5, D. De pœnis, cuiusque reiterationem dedimus ad c. 4. sup. eod. Ex quo fit, ut ne quidem ex violentissima præsumptione quis damnari possit: qualis est ea, quæ contra Titium præsumimus, eum esse reum homicidii, quod cruento & adhuc calido gladio solus adstiterit vulnerato, cum ex eo certò non probeatur esse homicidam, si quidem ab alio potuerit occidi,

occidi, qui inde se repente proripuit, aut etiam à se ipso occisus fuisse.

Neque obstat exemplum Salomonis, in c. Adferre sup. hoc tit. nam tamen si ex hac conjectura, quod matris viscera commota fuerint, infantem matri suæ restituerit, non tamen ex eo sequitur, alteram mulierem puniri, propter crimen ablati & suppositi partus. De his latius vide Sarmientum *Select. Interpp. lib. 1, c. 1.*

3 Porro intellige hæc de præsumptione homi-

nis, id est iudicis; nam ex præsumptione juris certum est quem condemnari posse. Exemplum est in l. Si quis adulterii 34, C. Ad L. lul. de adul. in l. 3, De assessorib. in c. Litteris sup. eod. in c. De hoc 11, inf. De simonia & toto sit inf. De purgat. canon. quod is, qui laborat infamiâ vel verisimili delicti suspitione, si se per iuramentum suum & aliorum purgare non potest, tamquam convictus de crimine punitur.

IN TIT. XXIV. DE JURE JURANDO.

SUMMARI A.

1. Iuramento lites seu controversiæ deciduntur.
2. Habet vim propria probationis
3. Iurari & iuramentum quid sit.
4. Aliud est Assertorium, aliud Promissorium.
5. Item aliud Voluntarium, aliud Iudiciale, aliud Necessarium.
6. Forma præstandi iuramenti varia.
7. Iuramento simpliciter præstito, non juxta formam juris vel consuetudinis, an stari debeat.

Post Titulos de testibus, de fide instrumentorum & de præsumptionibus, rectè subjicitur Tit. de iurejurando, qui & inter probationum species merito recensetur: imò, teste Cajo l. C. † maximum remedium expediendarum litem est iurejurandi religio, quâ vel ex pactione ipsorum litigatorum, vel ex auctoritate iudicis deciduntur controversiæ, l. 1, D. h. t. Ad eod. ut etiam à D. Paulo iuramentum controversiæ finis appelletur, ad Hebr. c. 6. Ex pactione litigatorum, puta, si inter partes convenerit, ut alterius iuramento res dirimatur: auctoritate iudicis, si ad petitionem partis iudex deferat alteri parti iuramentum, vel ipsemet suâ sponte offerat, propter defectum probationis. Id sit in iuramento, quod appellamus suppletorium, c. vlt. inf. h. tit. l. pen. D. De iurejur. & l. Admonendi 31. eod.

2 Non attinet hinc disputare, an iusjurandum sive iuramentum sit propriè probatio, sed videatur Dec. sup. in Rubr. De probat. num. 58, cum seqq. Nobis satis est, iuramentum habere vim propria probationis quæ fit per testes, aut per instrumenta: ut enim per testes vel instrumentum res verè probatur, l. in excrucendis 15. De fide instr. ita & per iuramentum præstitum ex delatione alterius partis, sive à iudice. Uode iusjurandum sive iuramentum ex juris vocabulo constat, quasi juris vicem obtineat, siquidem quod iuratur, pro lege

habetur, ac veluti jus ipsum sanctè servandum. Ut hinc quoque iusjurandum delatum à parte parti vim transactionis, rei iudicatæ, atque ad eod. solutionis habere dicatur, l. 2, & l. Iusjurandum 27 D. h. tit. Quare post præstitum iuramentum non queritur amplius de re controversa, sed tantummodò, an iuratum sit, § item si quis postulante Inst. De act. & l. 1, C. De rebus cred. atque hoc, quando res controversa per iuramentum dirimitur ex delatione vel consensu alterius partis litigantium. Interim & hoc Tit. generaliter agitur de effectu iuramenti, quatenus illud obliget, vel non obliget, quatenus licitum vel illicitum sit, non tantum ut est probationis species, sicut in progressu videbitur. Quare huius Tit. tractatus magno usui futurus est, eoque magis, quod is propriè pertineat ad sacros Canones, quorum proprium est statuere & iudicare de vi & natura iuramenti, tamquam rei spiritualis & Ecclesiasticæ, c. Venerabilem 34, circa fin. sup. De elec. tamen executio iuramenti, ubi de eo nullum dubium incidit, mixti fori sit, hoc est, tam pertineat ad iudicem sæcularem, quàm Ecclesiasticum, c. 2, hoc tit. lib. 6, & c. vlt. De foro compet. eod. lib. Sed antequam textum nostrum aggrediamur, prius dispiciamus, quid sit iuramentum, quæ eius species, & quâ formâ præstandum, ut sic integer constet hic tractatus.

Quod igitur ad definitionem iuramenti attinet, ea variè traditur à vlt. Gloss. iuris Canonici in summa xxii. q. 1. Jurare est, inquit, aliquid Deo teste dicere. Did. Covar. in c. Quamvis in prima p. Relect. De pactis in 6. iuramentum his verbis describit, quod sit invocatio divini nominis in testimonium. At Navarr. in Manuali c. 12, num. 1, plenius & explicatius hoc modo, quod scilicet iurare idem sit, quod affirmare vel negare aliquid, adducendo expressè vel tacite Deum in testem, tamquam infallibilem veritatem. Vbi per

vocu-